

Lainopillinen osasto/mu

14.12.1981

Työeläkelaitoksille

SUOMEN JA SAKSAN LIITTOTASAVALLAN VÄLINEN SOSIAALITURVASOPIMUS

Suomen ja Saksan liittotasavallan välillä 23.4.1979 allekirjoitettu sopimus sosiaaliturvasta on tullut voimaan 1.10.1981. Sopimusteksti on lähetetty työeläkelaitoksille yleiskirjeen 11/81 liitteenä. Sosiaaliturvasopimuksen toimeenpanosta on tehty erillinen sopimus samoin kuin sen soveltamisessa sosiaalivakuutuksen eri sektoreilla tarvittavista hallinnollisista toimenpiteistä omat sopimuksensa.

Tässä yleiskirjeessä selostetaan pääpiirteitä Saksan liittotasavallan eläkevakuutusjärjestelmästä sekä sosiaaliturvasopimuksen sisältöä ja siihen liittyviä käytännön toimenpiteitä työeläkelainsäädännön osalta.

ELÄKETURVAKESKUS

LIITE

Eläkevakuutuksen hallintosopimusteksti

SUOMEN JA SAKSAN LIITTOTASAVALLAN VÄLINEN SOSIAALITURVASOPIMUS

Sivu

1.	YLEISTÄ	1
1.1	Sosiaaliturvasopimuksen soveltamisala	2
2.	SAKSAN LIITTOTASAVALLAN ELÄKEVAKUUTUSJÄRJESTELMÄ	2
2.1	Yleistä	2
2.2.	Työntekijöiden ja toimihenkilöiden eläkejärjestelmät	3
2.2.1	Vanhuuseläke	3
2.2.2	Työkyvyttömyyseläke	4
2.2.3	Perhe-eläke	5
2.2.4	Hautausavustus	5
2.2.5	Rahoitus ja hallinto	5
3.	SOVELLETTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ	5
3.1	Yleistä sosiaalivakuutuksen kansainvälisestä soveltamispiiristä	5
3.2	Alueperiaate sosiaaliturvasopimuksessa	6
3.3	Poikkeukset alueperiaatteesta	6
3.3.1	Lähetetyt työntekijät	6
3.3.1.1	Työntekijä lähetetään Saksan liittotasavaltaan	9
3.3.1.2	Saksalainen työnantaja lähettää työntekijän Suomeen	11
3.3.2	Merimiehet	11
3.3.3	Valtion tai muun julkisoikeudellisen yhteisön palveluksessa työskentelevät, diplomaattiedustuston virkamiheen tai toimihenkilön henkilökunta	12
4.	OIKEUS ELÄKKEESEEN JA ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN	12
4.1	Vakuutuskausien hyväksilukeminen	12
4.2	Eläkkeen määrä	13
5.	ELÄKKEEN HAKEMINEN JA TIETOJEN VÄLITTÄMINEN SOPIMUSVALTIOSTA TOISEEN	14
5.1	Lomakkeet	14
5.2	Hakemismenettely	15
5.2.1	Eläkehakemus tehdään Suomessa	15
5.2.2	Eläkehakemus tehdään Saksan liittotasavallassa	16
5.2.3	Tiedottaminen päätöksistä, eläkkeen saajaa tai olosuhteita koskevat muutostiedot	17
5.3	Lääkärintarkastukset ja työkyvyttömyyttä koskevat lisäselvitykset	18
6.	ELÄKKEEN MAKSAMINEN SOPIMUSVALTIOSTA TOISEEN JA KOLMANSIIN VALTIOIHIN	18
7.	SOPIMUKSEN TARKOITTAMAT YHDYSELIMET	19

SUOMEN JA SAKSAN LIITTOTASAVALLAN VÄLINEN SOSIAALITURVASOPIMUS

1. Yleistä

Sosiaaliturvasopimuksen tarkoituksena on taata kummankin sopimusmaan kansalaisille vastavuoroisuuden periaatteen mukaisesti samat sosiaalietuudet toisessa sopimusvaltiossa kuin omassa maassa. Sopimusvaltion lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan tämän valtion kansalaisiin toisen sopimusvaltion kansalaiset. Sopimuksen perusteella myös maksetaan sopimusvaltion kansalaisen toisessa sopimusvaltiossa ansaitsema työeläke hänelle tämän valtion alueen ulkopuolelle samoin edellytyksin kuin sen omille kansalaisille.

Sosiaaliturvasopimuksen määräyksiä sovelletaan myös ennen sopimuksen voimaantuloa sattuneisiin eläketahtumiin, mutta etuutta aletaan maksaa vasta sopimuksen voimaantulosta. Jos sopimuksen henkilöpiiriin kuuluva on saanut maksamiensa vakuutusmaksujen suuruisen pääomasuorituksen Saksan liittotasavallasta, hänelle ei enää synny oikeutta Liittotasavallan lainsäädännön mukaiseen eläkkeeseen kyseiseltä ajalta. Myönnettäessä Suomen ja Saksan liittotasavallan välisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella eläkettä sovelletaan normaalisti sopimusvaltion omaa lainsäädäntöä. Eläkkeen saamisen edellytykset ja eläkkeen suuruus määräytyvät siten ao. sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti. Esimerkiksi työeläkkeen määrä lasketaan kummassakin valtiossa siellä tehdyn työn perusteella noudattaen valtion omaa kansallista lainsäädäntöä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaaliturvasopimuksen soveltamisesta Suomessa. Saksan liittotasavallassa vastaava elin on Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein. Sosiaalivakuutuksen eri alueilla on omat yhdyselimensä. Eläkevakuutuksen yhdyselimet toimeenpanoon liittyvissä asioissa ovat Suomessa työeläkkeen osalta Eläketurvakeskus ja kansaneläkkeen ja yleisen perhe-eläkkeen osalta Kansaneläkelaitos. Saksan eläkevakuutuksen yhdyselin on Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein tai Die Bundesversicherungsanstalt für Angestellte. (Yhdyselinten osoitteet ovat kohdassa 7.)

1.1 Sosiaaliturvasopimuksen soveltamisala

Sopimuksen piiriin kuuluva lainsäädäntö

Sosiaaliturvasopimuksen 2 artiklassa määrätään, mihin lainsäädäntöön sopimusta sovelletaan.

Saksan liittotasavallan osalta sopimus koskee

- sairausvakuutusta
- tapaturmavakuutusta
- eläkevakuutusta ja kaivosmiesten lisä-
vakuutusta
- maanviljelijöiden vanhuusavustusta.

Suomen osalta sopimus koskee

- sairausvakuutusta ja äitiysavustusta sekä kansanterveys- ja sairaalapalveluja
- tapaturma- ja ammattitautivakuutusta
- työeläkevakuutusta sekä kansaneläke- ja yleistä perhe-eläkevakuutusta.

Sopimuksen päättöpöytäkirjassa on lisäksi määräys molempien sopimusvaltioiden lapsilisästä (päättöpöytäkirja 2. d-kohta).

Henkilöpiiri

Sosiaaliturvasopimuksen 3 artiklan mukaan sopimusta sovelletaan

- sopimusvaltioiden kansalaisiin
- muihin henkilöihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet sopimusvaltion lainsäädännön piiriin
- henkilöihin, jotka johtavat oikeutensa edellä mainituista henkilöistä; esim. perhe-eläkkeen edunsaajat.

2. SAKSAN LIITTOTASAVALLAN ELÄKEVAKUUTUSJÄRJESTELMÄ

2.1 Yleistä

Saksan liittotasavallan eläkevakuutusjärjestelmään kuuluu ainoastaan Suomen työeläkettä vastaava eläkevakuutus. Kansaneläkettä Saksan liittotasavallassa ei ole. Sosiaaliturvaetuudet määräytyvät yleensä henkilön tai perheen huoltajan työsuhteen tai ansioiden perusteella.

Työntekijöillä ja toimihenkilöillä on omat eläkejärjestelmänsä. Lisäksi kaivosmiehillä ja julkisissa töissä olevilla virkamiehillä on omat erityiseläkejärjestelmänsä.

Lukuisilla vapaan ammatin harjoittajilla kuten lääkkäreillä ja lakimiehillä on omat eläkejärjestelmänsä. Samoin maatalouden harjoittajilla on oma eläkejärjestelmänsä.

Järjestelmien suomat eläke-etuudet ovat vanhuus-, työkvyttömyys- ja perhe-eläke sekä hautausavustus.

2.2 Työntekijöiden ja toimihenkilöiden eläkejärjestelmät

Työntekijöiden ja toimihenkilöiden eläkejärjestelmät ovat sisällöltään täysin samanlaiset. Palkansaajien lisäksi järjestelmien piiriin kuuluvat myös itsenäistä yrittäjistä käsiteollisuuden harjoittajat ja eräät vapaan ammatin harjoittajat.

Alaikäraja järjestelmiin kuulumiselle on 15 vuotta.

Molemmat järjestelmät perustuvat pakollisen vakuuttamisen periaatteelle. Vakuutusmaksuista vastaavat työnantajat ja vakuutetut yhdessä. Pakollisen vakuutuksen lisäksi vakuutetut voivat ottaa vapaaehtoisen lisäeläkevakuutuksen. Myös perheenemännät ja eläkevakuutukseen kuulumattomat itsenäiset yrittäjät voivat vapaaehtoisesti liittyä järjestelmään. Sopimuksen päättöpöytäkirjan mukaan sopimuksen henkilöpiiriin kuuluvilla, Saksan liittotasavallasta pois muuttaneilla on mahdollisuus edelleen kuulua Saksan liittotasavallan vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen. Tällöin edellytetään, että he ovat suorittaneet siihen vakuutusmaksuja vähintään 5 vuodelta.

2.2.1 Vanhuuseläke

Yleinen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Tästä iästä lähtien eläke maksetaan työnteon jatkamisesta riippumatta. Eläkkeen ottamista voidaan lykätä kahdella vuodella, jolloin eläkkeeseen tulee lykkäyskorotus.

Vanhuuseläkkeelle on eräissä tapauksissa mahdollista siirtyä jo ennen yleistä vanhuuseläkeikää:

Vanhuuseläke voidaan ottaa jo 63 vuoden iässä, jos vakuutetulla on takanaan vähintään 35 vakuutusvuotta. Työntekoa edelleen jatkavalle eläke maksetaan vähentämättömänä ennen 65. ikävuotta, jos työansio ei ylitä 1000 DM kuukaudessa tai työaika ei ylitä kahta kuukautta taikka 50 työpäivää vuodessa.

Naispuolinen vakuutettu saa eläkkeen 60 vuoden iässä, jos hän on ollut työssä vähintään 10 vuotta viimeisistä 20 vuodesta. Työntekoa edelleen jatkavalle

eläkkeensaajalle eläke maksetaan vähentämättömänä, jos työansio ei ylitä 425 DM kuukaudessa (tai 1000 DM 63 ikävuoden täyttämistä lähtien) tai työaika ei ylitä kahta kuukautta taikka 50 työpäivää vuodessa.

Sekä nais- että miespuolinen vakuutettu, joka on menettänyt työkyvystään vähintään puolet, saa eläkkeen 60 vuoden iästä. Sama koskee vakuutettua, joka on ollut työttömänä vähintään 52 viikkoa viimeisten 1,5 vuoden aikana. Molemmissa näissä tapauksissa työntekoa jatkavaan eläkkeensaajaan sovelletaan samoja eläkkeen vähenemismääräyksiä kuin edellä 10 vuotta viimeisistä 20 vuodesta työssä olleeseen naispuoliseen vakuutettuun.

Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa vanhuuseläkkeen saaminen edellyttää, että vakuutettu on maksanut vakuutusmaksut vähintään 180 kuukaudelta eli 15 vuodelta. Vakuutusvuosiin luetaan mukaan myös ne ajat, jolloin vakuutettu on ollut työttömänä, sotapalveluksessa tai kykenemätön työhön, ja ne vuodet, jotka hän on 15 ikävuoden jälkeen käyttänyt koulunkäyntiin tai opiskeluun.

Vanhuuseläkkeen suuruus on 1,5 % eläkeperusteesta vakuutusvuosien lukumäärällä kerrottuna. Eläkkeen enimmäismääräksi voi 65 vuoden iässä 50 vakuutusvuoden jälkeen tulla 75 % eläkeperusteesta. Eläkkeeseen tulee lapsikorotus jokaisesta alle 18-vuotiaasta tai opiskelevasta alle 25-vuotiaasta lapsesta.

2.2.2 Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkettä voi saada joko yleisen työkyvyttömyyden tai ammatillisen työkyvyttömyyden perusteella. Ansiotyökyvyttömyyseläkettä eli "yleistä työkyvyttömyyseläkettä" maksetaan vakuutetulle, joka ei pysty työskentelemään missään ammatissa. Jos vakuutettu ei pysty omassa ammatissaan ansaitsemaan 50 % normaalista ansiosta tässä ammatissa, hän voi saada työkyvyttömyyseläkkeen, jota kutsutaan ammatilliseksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Yleisenä edellytyksenä eläkkeen saamiselle on 5 vuoden vakuutusmaksut.

Yleisen työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määräytyy kuten vanhuuseläkkeen suuruus. Jos kysymyksessä on kyvyttömyys jatkaa omassa ammatissaan, on eläke 2/3 yleisen työkyvyttömyyden perusteella saatavasta eläkkeestä. Lapsikorotus määräytyy samoin kuin vanhuuseläkkeessä.

Vastaavalla tavalla kuin Suomessa otetaan eläkkeen suuruutta määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavana huomioon myös henkilön jäljellä olevaa palvelusaikaa (= Saksassa Zurechnungszeit, Suomessa ns. tuleva aika). Saksan liittotasavallassa "tuleva aika" lasketaan työkyvyttömyyden alkamisesta 55 vuoden iän täyttämiseen. Aika 55 vuoden ikään otetaan Saksan liittotasavallassa huomioon sillä edellytyksellä, että vakuutettu on maksanut vakuutusmaksut vähintään kolmelta vuodelta viimeisten viiden vuoden aikana tai vakuutusmaksut puolesta määrästä niitä kuukausia, jotka ovat kuluneet hänen vakuutuksen piiriin tulostaan.

2.2.3 Perhe-eläke

Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja lapsille. Eläkkeen saaminen edellyttää, että edunjättäjä oli suorittanut vakuutusmaksut 5 vuodelta tai sai kuollessaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä.

Normaalin leskeneläkkeen määrä on 60 % siitä eläkkeestä, jota edunjättäjä sai tai johon hän olisi ollut oikeutettu yleisen työkyvyttömyyden tapauksessa. Miespuolisen lesken osalta on jatkuvan eläkkeen saamisen edellytyksenä taloudellinen riippuvuus vaimosta.

Puoliorvon eläke on 10 % ja täysorvon 20 % edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeestä.

2.2.4 Hautausavustus

Hautausavustuksena maksetaan rahasumma, joka vastaa edunjättäjän 20-40 päivän ansioita. Jos edunjättäjä sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä, on hautausavustus kolmen kuukauden eläkkeen suuruinen.

2.2.5 Rahoitus ja hallinto

Järjestelmien rahoituksesta vastaavat vakuutetut, työnantajat ja valtio.

Molempien järjestelmien hallintoa varten on oma organisaationsa. Toimihenkilöiden vakuutuslaitos (Die Bundesversicherungsanstalt für Angestellte) hoitaa koko liittovaltion toimihenkilöiden eläkevakuutusta. Työntekijöiden yleisen järjestelmän piirissä toimii 20 eri laitosta.

3. SOVELLETTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

3.1 Yleistä sosiaalivakuutuksen kansainvälisestä soveltamispiiristä

Sosiaalivakuutuslainsäädännön kansainvälinen soveltaminen on mahdollista ratkaista joko henkilöperi-

aatetta tai alueperiaatetta noudattaen. Kun noudatetaan henkilöperiaatetta, annetaan määräävä merkitys henkilön kansalaisuudelle. Alueperiaatteen mukaan taas sosiaalivakuutuslainsäädäntöä sovelletaan kaikkiin valtion alueella oleskeleviin/työskenteleviin henkilöihin heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

Eri valtiot ovat noudattaneet sosiaalivakuutuslainsäädäntönsä kansainvälisen soveltamispiirin rajaamisessa eri periaatteita, ja samankin valtion eri sosiaalivakuutusalojen piirissä on kirjavuutta.

Vakiintunut käytäntö Suomen työeläkelakeja sovellettaessa on ollut se, että suomalaisen työnantajan palveluksessa ulkomailla työskennellyt suomalainen työntekijä on vakuutettu Suomen työeläkelakien mukaan. Tämä on useassa tapauksessa johtanut kaksinkertaiseen vakuuttamiseen, mikäli työntekijä on ollut vakuuttettava myös työskentelymaahan eläkelainsäädännön mukaan.

3.2 Alueperiaate sosiaaliturvasopimuksessa

Suomen ja Saksan liittotasavallan välinen sosiaaliturvasopimus perustuu uusien kansainvälisten sosiaaliturvaperiaatteiden mukaisesti alueperiaatteeseen. Sopimusvaltioiden lainsäädäntöjen soveltaminen on siinä ratkaistu pääasiallisesti henkilön työskentelyn perusteella. Suomen kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen, äitiysavustuksen ja lapsilisän osalta vakuutukseen kuulumisen määräytyy Suomessa asumisen perusteella.

Työeläkevakuutuksen osalta tämä siis merkitsee sitä, että työntekijä vakuutetaan yleensä sen sopimusvaltion eläkelainsäädännön mukaan, jossa työ tehdään (5 artikla) Alueperiaatteesta on kuitenkin tehty eräitä poikkeuksia lähinnä sellaisissa tapauksissa, joissa työskentely toisessa valtiossa on luonteeltaan tilapäistä.

3.3 Poikkeukset aluperiaatteesta

3.3.1 Lähetetyt työntekijät

Merkittävin poikkeus alueperiaatteesta on sopimuksessa tehty ns. lähetettyjen työntekijöiden osalta.

Kun työnantaja lähettää työntekijänsä työskentelemään ulkomaille heidän välillään olevan työsuhteen puitteissa, on kysymyksessä yleensä tilapäinen työkomento. Ei ole tarkoituksenmukaista, että tällainen, useinkin lyhytaikainen työskentely toisessa valtiossa

aiheuttaisi katkoksen kotimaan sosiaalivakuutuslain-
säädännön soveltamisessa. Suomen työeläkelakien
soveltaminen onkin jo vanhastaan ulottunut mm. sellai-
siin Suomen kansalaisiin, jotka on lähetetty Suomesta
ulkomaille suorittamaan tilapäistä tehtävää, kuten
esim. koneen asennusta.

Suomen ja Saksan liittotasavallan välisessä sopimuk-
sessa on sen 6 artiklassa sovittu siitä, että työn-
tekijään edelleen sovelletaan lähettävävaltion lain-
säädäntöä, kun työnantaja lähettää hänet saman työ-
suhteen puitteissa toiseen sopimusvaltioon työskente-
lemään tälle työnantajalle. Lähettävävaltion lain-
säädännön soveltaminen jatkuu suoraan sopimuksen no-
jalla työskentelymaahan saapumisesta alkaen seuraavan
12 kalenterikuukauden kauden päättymiseen saakka.
Vakuuttamista ei tällöin vaadita työskentelymaan lain-
säädännön mukaan. On huomattava, että sopimuksessa
ei edellytetä, että työkomennus olisi tarkoitettu
kestämään enintään 12 kuukautta, vaikkakin sen tulee
periaatteessa olla jollain tavoin ajallisesti rajoi-
tettu, jotta työntekijää voitaisiin pitää lähetettynä
työntekijänä. Työntekijän kansalaisuudella ei ole
merkitystä po. sopimusmääräyksen soveltamisen kannalta.

Jos työskentely toisessa sopimusvaltiossa jatkuu yli
tuon 12 kalenterikuukauden ajan, siirtyy työntekijä
työskentelyvaltion lainsäädännön piiriin ja vakuut-
tamisvelvollisuus lähettävävaltiossa lakkaa. Siten
esimerkiksi Suomesta Saksan liittotasavaltaan lähete-
tyn työntekijän TEL-työsuhde Suomessa päättyy tähän
ajankohtaan.

Kuitenkin siinä tapauksessa, että sekä työnantaja
että työntekijä haluavat lähettävävaltion lainsäädän-
nön soveltamisen edelleen jatkuvan, on mahdollista
sopimuksen 10 artiklan mukaan hakea vapautusta työs-
kentelymaan lainsäädännön mukaisesta vakuuttamisesta.
Päätöksen vapautuksen myöntämisestä tekee sopimuksen
tarkoittama työskentelymaan asianomainen viranomainen:
Suomeen lähetetyn työntekijän osalta sosiaali- ja terveysministeriö ja Saksan liittotasavaltaan lähetetyn
työntekijän osalta Bundesministerium für Arbeit und
Sozialordnung.

Jos Suomesta Saksan liittotasavaltaan lähetetty työn-
tekijä jostain erityisestä syystä haluttaisiin heti
työkomennuksen alkaessa vakuuttaa Liittotasavallan
lainsäädännön mukaan, on tämä mahdollista vain siinä
tapauksessa, että Suomen sosiaali- ja terveysministe-
riö 10 artiklan nojalla myöntää vapautuksen muuten
sovellettavasta Suomen lainsäädännöstä ja että

työntekijä hyväksytään Liittotasavallan lainsäädännön piiriin.

Jos työntekijä sopimuksen voimaantullessa (1.10.1981) työskenteli Saksan liittotasavallassa suomalaisen työnantajan sinne lähettämänä, lasketaan 12 kalenterikuukauden kausi sopimuksen voimaantulosta eikä Liittotasavaltaan saapumisesta. Tämä merkitsee sitä, että esim. sellainen työntekijä, joka on lähetetty Liittotasavaltaan heinäkuussa 1980 ja jonka työnantaja on vakuuttanut TEL:n mukaan, pysyy edelleen TEL:n piirissä 30.9.1982 saakka. Mikäli tämän jälkeenkin halutaan soveltaa Suomen työeläkelainsäädäntöä, on haettava 10 artiklan nojalla vapautusta työskentelymaan lainsäädännön mukaisesta vakuuttamisesta jäljempänä tarkemmin selostetulla tavalla.

Sopimuksen 6 artiklassa tarkoitettusta lähetetystä työntekijästä on kyse siis silloin, kun suomalainen työnantaja lähettää palveluksessaan olevan työntekijän Saksan liittotasavaltaan tekemään työtä tässä samassa työsuhteessa ja tämän työnantajan lukuun. Jos suomalaisen yrityksen palveluksessa oleva työntekijä siirtyy - vaikkakin tilapäisesti - työskentelemään yrityksen Liittotasavallassa olevaan tytäryhtiöön, ei häntä yleensä voida pitää lähetettynä työntekijänä. Poikkeuksena tästä saattaa olla esim. sellainen tilanne, että työntekijälle maksetaan palkka emoyhtiöstä ja että emoyhtiöllä on säilytetty työn johtaja valvontaoikeus. Pääsääntönä on kuitenkin aikaisemmasta soveltamiskäytännöstä poiketen, että suomalaisen yhtiön tytäryhtiön palveluksessa Saksan liittotasavallassa työskentelevä on vakuutettava Liittotasavallan eläkelainsäädännön mukaan.

Jotta Saksan liittotasavallassa suomalaisen työnantajan palveluksessa oleva työntekijä voitaisiin katsoa Suomen työeläkelainsäädännön piiriin kuuluvaksi lähetetyksi työntekijäksi edellytetään, että hänet on nimenomaan lähetetty Liittotasavaltaan. Jos suomalainen työnantaja palkkaa Saksan liittotasavallassa asuvan tai siellä työskentelevän henkilön palvelukseensa Liittotasavallassa suoritettavaan työhön, ei tällainen työntekijä ole lähetetty työntekijä.

Niissä tapauksissa, joissa työntekijä lähetettynä työntekijänä kuuluu edelleen lähettäjävaltion sosiaalivakuutuksen piiriin, on tämä voitava tarvittaessa osoittaa. Tätä tarkoitusta varten antaa lähettäjävaltion asianomainen vakuutuselin pyynnöstä todistuksen siitä, että työntekijään sovelletaan lähettäjä-

valtion lainsäädäntöä. On sovittu, että tämän todistuksen antaa Suomesta lähettävälle työntekijälle Eläketurvakeskus. Todistus koskee paitsi eläkevakuutuksen piiriin kuulumista, myös tapaturmavakuutusta ja sairausvakuutusta. Todistuksen antamisessa on sovittu käytettäväksi yhteisiä kaksikielisiä lomakkeita (D/SF 101 ja SF/D 101).

Seuraavassa selostetaan Suomesta Saksan liittotasavaltaan ja Liittotasavallasta Suomeen lähetettävien työntekijöiden tarvitsemia todistuksia ja niiden hakemismenettelyä.

3.3.1.1 Työntekijä lähetetään Saksan liittotasavaltaan

a) Todistus kuulumisesta Suomen sosiaalivakuutuksen piiriin Saksan liittotasavallassa työskentelyn aikana (6 artikla).

Jotta työnantaja vapautuisi velvollisuudesta järjestää Saksan liittotasavaltaan lähettämälleen työntekijälle Liittotasavallan lainsäädännön mukainen eläketurva (tai työntekijä omasta maksuvelvollisuudestaan), on vakuuttamista vaadittaessa esitettävä Eläketurvakeskuksen antama todistus (D/SF 101) siitä, että työntekijä kuuluu Suomen sosiaalivakuutuksen piiriin.

Työnantaja (tai työntekijä) voi pyytää todistusta joko suoraan Eläketurvakeskuksesta (Eläketurvakeskus, ulkomaisten eläkeasiain jaosto) tai tehdä hakemuksen eläke- tai tapaturmavakuutuslaitoksen (myös Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton) taikka Kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston kautta. Todistuksen antamista varten tarvitaan seuraavat tiedot:

Työntekijästä - nimi
- henkilötunnus
- osoite Suomessa

Työnantajasta - nimi/toiminimi
- osoite
- eläkejärjestelynumero
- tapaturmavakuutusyhtiö ja -numero

Työskentelyaika/työskentelyn alkaminen Saksan liittotasavallassa

Saksalaisen yrityksen nimi/toiminimi ja osoite.

Lisäksi on ilmoitettava, mihin työhön (työala) työntekijä lähetetään.

Kun työnantaja/työntekijä hakee todistusta, merkitään edellä mainitut tiedot suoraan todistuksena käytettä-

välle lomakkeelle (D/SF 101) siltä osin kuin näitä tietoja itse todistuksessa edellytetään. Todistus allekirjoitetaan ja varmennetaan leimalla Eläketurvakeskuksessa. Todistuslomakkeiden valmistuttua on niitä saatavissa Eläketurvakeskuksesta. Toistaiseksi hakemus todistuksen saamiseksi tehdään vapaamuotoisesti.

Ennen todistuksen antamista tarkastetaan, että kysymyksessä olevan työntekijän sosiaaliturva on hoidettu siten kuin Suomen lainsäädäntö edellyttää. Todistuksen Eläketurvakeskus lähettää kahtena kappaleena suoraan työnantajalle, jonka tulee antaa toinen kappale työntekijälle. Tieto todistuksen antamisesta tallennetaan Eläketurvakeskuksessa. Todistus on Saksan liittotasavallassa esitettävä vain vaadittaessa, sitä ei siis toimiteta etukäteen millekään viranomaiselle.

b) Jatkotodistus, vapauttaminen Saksan liittotasavallan lainsäädännöstä (10 artikla).

Jos työkomennus Saksan liittotasavallassa sopimuksen voimaantulon jälkeen jatkuu yli 12 kuukautta ja työntekijä haluttaisiin edelleen pysyttää Suomen sosiaaliturvan piirissä, on haettava vapautusta Liittotasavallan lainsäädännön soveltamisesta. Hakemus tehdään Saksan liittotasavallan asianomaiselle viranomaiselle (= Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung, osoite D-5300 Bonn 1) ja se on sekä työnantajan että työntekijän allekirjoitettava. Ennen kuin saksalainen viranomainen antaa päätöksensä, se kuulee asiassa Suomen sosiaali- ja terveysministeriötä. Tässä yhteydessä mm. selvitetään, onko ko. työntekijän eläketurva täällä asianmukaisesti hoidettu.

Saksalainen viranomainen tiedottaa päätöksestään sosiaali- ja terveysministeriölle ja ministeriöltä saadun ilmoituksen perusteella Eläketurvakeskuksessa kirjoitetaan todistus (D/SF 101) siitä, että työntekijä kuuluu edelleen sopimuksen 10 artiklan mukaisesti Suomen sosiaalivakuutuksen piiriin. Todistus lähetetään työnantajalle kahtena kappaleena, joista toinen on toimitettava työntekijälle, ja tieto tallennetaan Eläketurvakeskuksessa.

c) Todistus sairaanhoitoetuksien saamiseksi Saksan liittotasavallassa.

Saksan liittotasavaltaan lähetetty työntekijä kuuluu edelleen Suomen sairausvakuutuksen piiriin, mitä tulee esim. päivä- ja äitiysrahoikeuteen. Tämä osoitetaan edellä mainitulla Eläketurvakeskuksen antamal-

la todistuksella. Kuitenkin tällainen työntekijä on sopimuksen mukaan oikeutettu Liittotasavallan lainsäädännön mukaisiin sairaanhoitoetuuksiin siellä oleskelunsa aikana. Näiden etuuksien saamiseksi on hänellä oltava erillinen, Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta saatava todistus (D/SF 111).

3.3.1.2 Saksalainen työnantaja lähettää työntekijän Suomeen

a) Todistus kuulumisesta Saksan liittotasavallan sosiaalivakuutuksen piiriin Suomessa työskentelyn aikana (6 artikla).

Kun työntekijä lähetetään työskentelemään Suomeen vähintään kuukaudeksi, hänellä tulee olla todistus (SF/D 101) siitä, että hän työskentelee Suomessa lähetettynä työntekijänä, joka kuuluu Saksan liittotasavallan sosiaalivakuutuksen piiriin 12 kalenterikuukauden ajan lähettämisestä lukien. Jos työkomennus kestää lyhyemmän ajan kuin yhden kuukauden, ei todistuksen hakemista yleensä edellytetä. Kuitenkin jos kysymyksessä on esim. LEL-alalla työskentelevä työntekijä, voidaan vakuuttamisvelvollisuus joutua selvittämään lyhyemmänkin työskentelyjakson osalta, jolloin todistus voidaan vaatia.

Kun Liittotasavallassa kirjoitetaan lähetetylle työntekijälle todistus, toimitetaan siitä yksi kappale virkateitse Eläketurvakeskukselle. Eläketurvakeskuksessa säilytetään tieto siitä, että kyseessä oleva työntekijä on lähetetty työntekijä, jolle ei synny oikeutta esim. Suomen työeläkkeeseen tämän työskentelyn osalta. Näin vältetään myös tarpeettomilta valvontatoimenpiteiltä.

b) Jatkotodistus, vapauttaminen Suomen lainsäädännöstä (10 artikla).

Kun työskentely Suomessa jatkuu yli 12 kuukautta, ja työntekijään halutaan edelleen sovellettavaksi Liittotasavallan lainsäädäntöä, on työnantajan ja työntekijän yhteisesti haettava vapautusta Suomen lainsäädännön soveltamisesta Suomen sosiaali- ja terveysministeriöltä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittaa tekemästään päätöksestä myös Eläketurvakeskukselle, jotta tieto voidaan tallentaa.

3.3.2 Merimiehet

Sopimuksen mukaan merimiehet vakuutetaan siinä sopimusvaltiossa, jonka lippua alus käyttää. Poikkeuksena tästä pääsäännöstä ovat toisen sopimusmaan lippua

käyttävälle alukselle tilapäisesti työskentelemään lähetetyt henkilöt, jotka vakuutetaan lähettäjämaassa.

3.3.3 Valtion tai muun julkisoikeudellisen yhteisön palveluksessa työskentelevät, diplomaattiedustuston virkamiehen tai toimihenkilön henkilökunta

Sopimuksen mukaan Suomen valtion ja muiden Suomen julkisoikeudellisten työnantajien palveluksessa Saksan liittotasavallassa työskenteleviin suomalaisiin sovelletaan Suomen lainsäädäntöä ikään kuin he työskentelisivät Suomessa. Näin ollen he kuuluvat Suomen työeläkevakuutuksen piiriin.

Vakuuttamisvelvollisuuden osalta menetellään samoin silloin, kun suomalainen työskentelee Suomen virallisen edustuston virkamiehen tai toimihenkilön palveluksessa Liittotasavallassa.

Edellä mainittujen henkilöryhmien kohdalla Suomen sosiaalivakuutuslainsäädäntö tulee sovellettavaksi myös silloin, kun suomalainen työntekijä palkataan asemamaasta eli tässä tapauksessa Saksan liittotasavallasta.

Sopimuksen 9 artikla antaa asemamaasta palkatuille mahdollisuuden poiketa edellä selostetusta vakuuttamiskäytännöstä, jos he ovat ennen työsuhteen alkamista asuneet työskentelymaassa. He voivat valita sovellettavaksi vakuutusvelvollisuuden osalta työskentelyvaltion lainsäädännön. Tämä on poikkeus diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen määräyksistä, joihin artikla muuten perustuu. Valinta on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta ja siitä on ilmoitettava työnantajalle. Henkilöillä, jotka ovat työsuhteessa sopimuksen voimaantulopäivänä 1.10.1981, alkaa tämä määräaika voimaantulopäivästä. Sellaisen työnantajan, jolla on Suomessa TEL-vakuutus, on ilmoitettava valinnasta eläkevakuutusyhtiölleen.

Tämä puolestaan lähettää tiedon Eläketurvakeskukselle. Työnantajan, jolla ei ole TEL-vakuutusta, tulee ilmoittaa valinnasta suoraan Eläketurvakeskukselle.

4. OIKEUS ELÄKKEESEEN JA ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN

4.1 Vakuutuskausien hyväksilukeminen

Kun ratkaistaan sitä, onko henkilö kuulunut sopimusvaltion eläkevakuutuksen piiriin riittävän kauan, jotta hänelle voisi syntyä oikeus eläkkeeseen tuon

valtion lainsäädännön mukaan, otetaan tarvittaessa myös toisessa sopimusvaltiossa täytetyt vakuutuskaudet huomioon. Merkitystä tällä määräyksellä on lähinnä Saksan liittotasavallan lainsäädännön soveltamisen osalta, koska Liittotasavallan eläkejärjestelmässä edellytetään vakuutusmaksujen maksamista 15 vuodelta, jotta oikeus vanhuuseläkkeeseen syntyisi ja 5 vuodelta työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen tapauksessa. Näiden edellytysten täyttymiseksi otetaan siis myös Suomessa täytetyt vakuutuskaudet huomioon riippumatta siitä, ovatko nämä vakuutuskaudet olleet ennen Liittotasavallassa oloa tai sen jälkeen. Suomen vakuutuskausiksi katsotaan Suomen työeläkejärjestelmään kuulumisen kaudet ja tietyin edellytyksin asumiskaudet ennen 8.7.1961 (päättöpöytäkirja, 16. -kohta). Aika ennen TEL:n voimaantuloa 1.7.1962 otetaan vakuutuskausina huomioon kokonaisuudessaan, vaikka se TEL-eläkkeen määrää laskettaessa puolitehtaankin. Henkilölle, joka on ollut vakuutettuna LEL:n mukaan, luetaan hyväksi yhden kuukauden pituinen vakuutuskausi jokaiselta sellaiselta kalenterikuukaudelta, jolta hänen hyväkseen on suoritettu maksu Työeläkekassaan.

4.2 Eläkkeen määrä

Eläkkeen laskemisessa noudattavat kummatkin sopimusvaltiot omaa kansallista lainsäädäntöään. Sosiaaliturvasopimuksessa on omat artiklansa myös eläkkeiden yhteensovituksesta (11 artikla, päättöpöytäkirja 7. a -kohta ja 14. -kohta).

Saksan liittotasavallan lainsäädännön mukaista työkyvyttömyyseläkettä laskettaessa otetaan alle 55-vuotiailla vakuutetuilla vakuutusvuosina huomioon myös aika eläketapahtuman sattumisesta 55 vuoden iän täyttämiseen (Zurechnungszeit). Tämä kuitenkin edellyttää, että vakuutettu on maksanut vakuutusmaksut vähintään kolmelta vuodelta viimeisten viiden vuoden aikana tai vaihtoehtoisesti vakuutusmaksut puolesta määrästä niitä kuukausia, jotka ovat kuluneet hänen vakuutuksen piiriin tulostaan. Jos tämä ehto ei täyty, Saksan liittotasavallasta maksetaan vain ansaitun määräinen eläke ilman tulevan ajan (Zurechnungszeit) osuutta.

Saksan liittotasavallan työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan osuus maksetaan puolitetuna, jos viiden vuoden odotusajan täyttymiseksi on Suomen vakuutuskausia otettu huomioon. Samoin tehdään siinä tapauksessa, että henkilöllä on Liittotasavaltaan muutettuaan eläketapahtuman sattuessa vielä oikeus saada Suomesta

täysitehoinen työkyvyttömyyseläke. Myös Saksan liittotasavallan eläkkeisiin maksettava lapsikorotus suoritetaan puolitettuna, jos eläkkeensaajan huollettavana olevasta lapsesta maksetaan Suomessa lapsilisää.

Mikäli taas täysimääräinen työkyvyttömyyseläke maksetaan Saksan liittotasavallasta, on Suomen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan osuus sopimuksen mukaan mahdollista puolittaa (26 artikla ja 27 artikla).

Määrättäessä oikeutta etuuksiin sopimus antaa mahdollisuuden toisen sopimusvaltion vastaavien etuuksien huomioon ottamiseen. Tarkoituksena on estää kaksinkertaisten etuuksien suorittaminen. Samalla pyritään takaamaan myös se, että etuudet eivät pienene. Toisesta sopimusvaltiosta tulevien etuuksien selvittäminen on yleensä osoittautunut hallinnollisesti hankalaksi. Sopimusta toimeenpantaessa yhteensovitus tulee mahdollisesti suoritettavaksi, jos tieto näistä etuuksista on käytettävissä.

5. ELÄKKEEN HAKEMINEN JA TIETOJEN VÄLITTÄMINEN SOPIMUSVALTIOSTA TOISEEN

5.1 Lomakkeet

Sopimusvaltion lainsäädännön mukainen eläkehakemus katsotaan myös toisen sopimusvaltion eläke-etuutta koskeväksi hakemukseksi. Siten eläkehakemus saate-taan vireille kummassakin sopimusvaltiossa, kun hakija täyttää asuinmaassaan käytössä olevan hakemuslomakkeen.

On kuitenkin sovittu siitä, että haettaessa työeläkettä Suomesta on hakijan Saksan liittotasavallassa täytettävä myös suomalainen eläkehakemuslomake (E- tai P-lomake) eräänlaisena lisäselvityksenä hakemukseensa Suomen työeläkkeen saamista varten. Eläketurvakeskus on toimittanut Saksan liittotasavaltaan E- ja P-lomakkeita, jotka on varustettu ELÄKETURVAKESKUS -leimalla.

Saksalaisia eläkehakemuslomakkeita ei Suomessa täytetä, vaan tiedot saksalaisen eläkeasian vireilletulosta Suomessa ja siihen liittyvistä seikoista välitetään käyttäen erityistä kaksikielistä toimeenpanolomakkeistoa. Tätä lomakkeistoa käytetään paitsi eläkeasian vireilletulosta ilmoitettaessa myös välitettäessä eläkepääätöstietoja sopimusvaltiosta toiseen. Lomakkeisto käsittää kuusi erillistä lomaketta. Toimeenpanolomakkeet on numeroitu D/SF 1-6. Lomakkeiden toimittaminen Saksan liittotasavaltaan hoidetaan keskitetysti Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen kautta.

Sisältönsä mukaan toimeenpanolomakkeet on jaettu seuraavasti

- D/SF 1 - päälomake, joka toimitetaan tiedoksi toiseen sopimusvaltioon vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläketapauksissa
- D/SF 2 - täytetään haettaessa lapsikorotusta, puoliorvoneläkettä/täysorvoneläkettä (D/SF 1:n liitteeksi)
- D/SF 3 - selvitys työsuhteista, toimitetaan tarvittaessa
- D/SF 4 - tietoja vakuutuskausista, vakuutetusta, toimitetaan tarvittaessa
- D/SF 5 - ilmoituslomake 1: ilmoitus toimenpiteistä ja eläkeasiaa koskeva selvityspyyntö
- D/SF 6 - ilmoituslomake 2: ilmoitus oikeudesta eläke-etuuteen, eläkepääöstiedot, muutostiedot.

5.2 Hakemismenettely

5.2.1 Eläkehakemus tehdään Suomessa

Jos eläkettä haettaessa käy ilmi, että hakija on ollut Saksan liittotasavallassa (esim. hakija on maininnut tästä hakemuslomakkeessa), tulee eläkelaitoksen lähettää jäljennös hakemuksesta ja mahdollinen virkatodistus-jäljennös Eläketurvakeskukseen. Eläketurvakeskus ilmoittaa tehdystä hakemuksesta Saksan liittotasavaltaan lomakkeella D/SF 1. Saksalaisen eläkeasian vireilletuloajankohta on hakemuksen vireilletulo Suomessa. Lomake D/SF 1 lähetetään aina, vaikka hakijalla ei olisi ollut työsuhteita tai yrittäjätoimintaa siellä. Näin menetellään siltä varalta, että henkilö olisi (esim. kotirouvana) vapaaehtoisesti liittynyt eläkevakuutukseen. Eläketurvakeskus rekisteröi tiedon D/SF 1:n lähettämisestä.

Liittotasavallasta hakemuksen johdosta mahdollisesti tulevat lisäselvityspyynnot osoitetaan työeläkejärjestelmän osalta Eläketurvakeskukseen, joka tarvittaessa pyytää tietoja suomalaista eläkehakemusta käsittelevältä laitokselta.

Asianomainen saksalainen vakuutuselin lähettää päätöksensä suoraan hakijalle ja ilmoittaa ratkaisustaan Suomeen.

Saksan liittotasavallasta tulleet päätöstiedot rekisteröidään Eläketurvakeskuksessa, jos henkilö on kuullut Suomen työeläkejärjestelmän piiriin. (Päätöksistä tiedottamisesta kohdassa 5.2.3.)

5.2.2 Eläkehakemus tehdään Saksan liittotasavallassa

Kun Saksan liittotasavallassa tehdyn eläkehakemuksen yhteydessä ilmenee suomalaisia oleskelu-, asuin-, työskentely- tai vakuutuskausia, ilmoittaa saksalainen vakuutuselin hakemuksen vireilletulosta Eläketurvakeskukselle lomakkeella D/SF 1. Asia siirretään ao. eläkelaitokselle hakemuksena käsiteltäväksi vasta sitten, kun Saksan liittotasavallasta on lisäksi toimitettu suomalainen hakemuslomake (E tai P- lomake, jossa ELÄKETURVAKESKUS- leima). Suomen eläkeasian vireilletuloajankohta on kuitenkin lomakkeessa D/SF 1 ilmoitettu hakemuksen vireilletulopäivä Saksan liittotasavallassa. (Alkuperäiset D/SF 1 -lomakkeet säilytetään Eläketurvakeskuksessa ulkomaisten eläkeasiain jaostossa. Tieto D/SF 1:stä on myös Eläketurvakeskuksen vireilläolorekisterissä.)

Kun ELÄKETURVAKESKUS -leimalla varustettu hakemuslomake tulee Eläketurvakeskukseen, siihen merkitään alkuperäinen vireilletulopäivämäärä ja mukaan liitetään kopio D/SF 1:stä. Hakemus merkitään vireilläolorekisteriin ja toimitetaan kaikkine liitteineen normaalisti siihen eläkelaitokseen, jossa hakija on viimeksi ollut vakuutettuna.

Jos eläkelaitos saa ELÄKETURVAKESKUS -leiman perusteella tunnistettavan hakemuslomakkeen, jossa ei ole alkuperäistä Saksan vireilletulopäivämäärää, on otettava yhteyttä Eläketurvakeskukseen ulkomaisten eläkeasiain jaostoon vireilletulopäivän selvittämiseksi. Myös tarvitessaan lisäselvityksiä hakemuksen johdosta eläkelaitoksen tulee ottaa yhteyttä tähän jaostoon.

Mikäli Saksan liittotasavallasta ei ole tullut suomalaista eläkehakemuslomaketta 3 kuukauden kuluessa D/SF 1:n saapumisesta, Eläketurvakeskus lähettää hakijalle kirjeen ja suomalaisen hakemuslomakkeen täytettäväksi. Tämän jälkeen odotetaan toiset 3 kuukautta, ja ellei hakemuslomaketta ole vielä tullut, Eläketurvakeskus antaa päätöksen, jolla eläkeasian käsittely Suomessa rauketetaan. Jos suomalainen hakemuslomake tulee vasta sen jälkeen, kun raukeamis päätös on annettu, on asian katsottava sopimuksen määräysten mukaisesti tulleen vireille ensimmäiseen D/SF 1 -lomakkeeseen merkittynä vireilletuloajankohta-

na. Jos hakemus tulee suoraan laitokseen, ja tällöin huomataan, että raukeamispäätös on annettu, olisi otettava yhteyttä Eläketurvakeskukseen.

5.2.3 Tiedottaminen päätöksistä, eläkkeen saajaa tai olosuhteita koskevat muutostiedot

Eläkeasiassa annettu päätös toimitetaan suoraan hakijalle. Kielenä päätöksissä käytetään suomea tai ruotsia. Mikäli eläkelaitos haluaa palvella erityisesti, se voi antaa päätöksensä myös saksaksi.

Toimeenpanosopimuksen 11 artiklan mukaan on vuosittain annettava tilasto sopimuksen nojalla toiseen sopimusvaltioon maksetuista eläkkeistä. Tätä tarkoitusta varten eläkelaitosten tulee ilmoittaa Eläketurvakeskukselle ulkomaisten eläkeasiain jaostoon eläkkeensaajan nimi ja henkilötunnus aina silloin, kun eläkepäätös annetaan ja eläkettä maksetaan Saksan liittotasavaltaan muulle kuin Suomen kansalaiselle.

Eläketapahtumailmoitukset annetaan normaalisti. Eläketapahtumakorttia täytettäessä on otettava huomioon seuraavaa:

Jos eläkkeensaaja tai hakija on Saksan liittotasavalan kansalainen, merkitään eläketapahtumakortin ruutuun 53 kansalaisuustunnukseksi G. Tässä yhteydessä otetaan käyttöön myös seuraavat muut kansalaisuustunnukset:

B = Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin kansalainen,
A = Itävallan kansalainen, E = Espanjan kansalainen,
Y = Yhdysvaltain kansalainen, C = Sveitsin kansalainen,
K = Kanadan kansalainen, U = jonkin muun maan kansalainen.

Jos tulevan ajan osuus eläkkeestä on sopimuksen mukaisesti puolitettu, ilmoitetaan eläketapahtumakortilla ruudussa 69 maksettavan eläkkeen määrä. Ruudussa 71 ilmoitetaan puolittamattoman eläkkeen määrä. Ruutuun 65 merkitään myöntöperusteeksi tunnus 1 tai 3 ja toiseksi merkiksi tunnus P.

Jos Suomesta myönnettävä eläke on yhteensovitettu Saksan eläkkeen kanssa, merkitään maksettavan eläkkeen määrä eläketapahtumakortin ruutuun 69, yhteensovittamattoman eläkkeen määrä ruutuun 71. Yhteensovitustunnus merkitään normaalisti ruutuun 72.

Päätöksistä on sovittu tiedotettavaksi toiseen sopimusvaltioon. Saksan liittotasavaltaan tarvittavat tiedot Suomessa annetuista työeläkettä koskevista

päätöksistä välittää Eläketurvakeskus lomakkeella D/SF 6. Tarvittaessa Eläketurvakeskus pyytää päätösjäljennöksen ja/tai lisätietoja eläkelaitoksesta.

Saksan liittotasavallasta tulleet päätöstiedot rekisteröidään Eläketurvakeskuksessa vain, jos henkilö on kuulunut Suomen työeläkejärjestelmän piiriin. Jos Eläketurvakeskus ei rekisteröi päätöstä, lähetetään päätösjäljennös Kansaneläkelaitokselle.

Päätöstietojen lisäksi vakuutuselimet välittävät sopimusvaltiosta toiseen muutostietoja, sikäli kuin ne tulevat tietoon.

5.3 Lääkärintarkastukset ja työkyvyttömyyttä koskevat lisäselvitykset

Hallintosopimuksen mukaan niiden etuuksiin oikeutettujen lääkärintarkastus, jotka asuvat sopimusvaltion alueella ja saavat etuuksia toisen sopimusvaltion lainsäädännön mukaan, suoritetaan saksalaisen vakuutuselimen pyynnöstä Eläketurvakeskuksen välityksellä ja suomalaisen vakuutuselimen pyynnöstä asianomaisen saksalaisen vakuutuselimen välityksellä. Vakuutuselimet toimittavat niinkään työkyvyttömyysasiassa saatuja lisäselvityksiä toisilleen. Suomesta todistukset toimitetaan Eläketurvakeskuksen kautta.

6. ELÄKKEEN MAKSAMINEN SOPIMUSVALTIOSTA TOISEEN JA KOLMANSIIN VALTIOIHIN

Suomen työeläkelakeihin lisättiin 1.7.1981 voimaan tullut säännös, joka rajoittaa työeläkkeen maksamista Suomesta ulkomaille, kun kysymyksessä on vieraan valtion kansalainen. Tämä rajoitus voidaan poistaa vieraan valtion kanssa tehdyllä vastavuoroisella sopimuksella.

Saksan liittotasavallan ja Suomen välisen sosiaaliturvasopimuksen 23 artiklan mukaan Saksan liittotasavallan eläkevakuutuksen mukaiset eläkkeet ja Suomen työeläkkeet maksetaan myös toiseen sopimusvaltioon.

Sopimuksen 4 artiklassa määrätään yleisesti, että toisen sopimusvaltion kansalaisille suoritetaan etuudet myös kolmansiin valtioihin samoin edellytyksin kuin omille kansalaisille.

7. SOPIMUKSEN TARKOITTAMAT YHDYSELIMET

Kaikki sopimusasiat:

Sosiaali- ja terveysministeriö
Vakuutusosasto
PL 147, 00121 Helsinki 12

Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein
Kronsforder Allee 2-6
2400 Lübeck 1

Kansaneläke ja yleinen perhe-eläke:

Kansaneläkelaitos
PL 450, 00101 Helsinki 10

Työeläke ja siihen liittyvä perhe-eläke:

Eläketurvakeskus
Opastinsilta 7, 00520 Helsinki 52

Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein
Kronsforder Allee 2-6
2400 Lübeck 1

Die Bundesversicherungsanstalt für Angestellte
Postfach, 1000 Berlin 88, Ruhrstrasse 2

Sairausvakuutus:

Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusosasto
PL 920, 00101 Helsinki 10

Der Bundesverband der Ortskrankenkassen
D-5300 Bonn 2
Kortrijker Strasse 1
Postfach 20 08 44

Tapaturmavakuutus:

Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto
Bulevardi 28, 00120 Helsinki 12

Der Hauptverband der gewerblichen
Berufsgenossenschaften e.V.
5300 Bonn, Langwartweg 103

Työttömyysturva:

Sosiaali- ja terveysministeriö
Vakuutusosasto, työttömyysvakuutus
PL 147, 00121 Helsinki 12

Landesarbeitsamt, Nordbayern/Bommer
8500 Nürnberg
Regensburgerstrasse 100

Sopimus hallinnollisista toimenpiteistä
Saksan liittotasavallan ja Suomen tasavallan
välillä 23.04.1979 tehdyn sosiaaliturva-
sopimuksen soveltamiseksi
(Eläkevakuutuksen hallintosopimus)

Saksan liittotasavallan ja Suomen tasavallan välillä
23.04.1979 tehdyn sosiaaliturvasopimuksen - jäljempänä
sosiaaliturvasopimus - 35 artiklan 2 kappaleen mukai-
sesti perustetut eläkevakuutuksen yhdyselimet ja
sosiaaliturvasopimuksen soveltamissopimuksen 10 artik-
lan 2 kappaleen mukaisesti asianomaiset vakuutuselimet
sopivat, tukeutuen sosiaaliturvasopimuksen soveltamis-
sopimuksen 3 artiklaan, yhteisymmärryksessä asian-
omaisten viranomaisten kanssa sosiaaliturvasopimuksen
soveltamiseksi seuraavaa:

1 artikla

Käsitteiden käyttö

Seuraavissa määräyksissä käytetään sosiaaliturvasopimuksessa esitettyjä käsitteitä siinä vahvistetussa merkityksessä.

2 artikla

Hakemusten jättäminen

- (1) Sosiaaliturvasopimuksessa tarkoitettuja etuuksia ha-
kiessaan sopimusvaltiossa asuvien vakuutettujen ja
edunsaajien tulee jättää hakemuksensa asuinmaan asian-
omaiselle vakuutuselimelle tätä elintä koskevien
oikeussäännösten ja tämän sopimuksen mukaisesti.
Etuudenhakijan on vaadittaessa liitettävä mukaan
välttämättömät todisteet ja erityisesti annettava
tiedot työskentelyn ajasta, laadusta ja paikkakun-
nasta; työnantajasta ja asuinpaikasta sopimusval-
tioissa sekä tiedot asumisajoista Suomessa ja etuu-
denhakijan/etuuteen oikeutetun tulo-/omaisuussuh-
teista.

Myös silloin sovelletaan 1 lausetta, kun asuinvaltion
säännösten mukaan vakuutuskausia ei ole täytetty.

- (2) Vakuutetut ja edunsaajat, jotka eivät asu sopimus-
valtiossa, voivat jättää etuushakemuksen mille tahansa
sopimusvaltion vakuutuselimelle. Artiklan 1 kappa-
leen 2 lausetta sovelletaan vastaavasti.
- (3) Jos se elin, jolle hakemus on tullut, ei ole asian-
omainen vakuutuselin, toimitetaan hakemus kaikkine
asiapapereineen viipymättä edelleen asianomaiselle
vakuutuselimelle. Tällöin on ilmoitettava se päivä,
jolloin hakemus saapui.
- (4) Jos asianomainen vakuutuselin ei ole tiedossa, on
hakemus osoitettava jollekin toisen sopimusvaltion
sosiaaliturvasopimuksen 35 artiklan 2 kappaleessa
merkitylle eläkevakuutuksen yhdyselimelle, joka toi-
mittaa hakemuksen tarvittaessa edelleen asianomai-
selle vakuutuselimelle. Artiklan 3 kappaletta sovel-
letaan vastaavasti.

3 artiklaHakemusten käsittely

(1) Menettelyn soveltamisen kannalta on asianomainen elin

- a) Suomessa kansaneläkevakuutuksen ja yleisen perhe-eläkevakuutuksen osalta Kansaneläkelaitos,
työeläkevakuutuksen osalta Eläketurvakeskus
- b) Saksan liittotasavallassa
- i) jos työntekijäin eläkevakuutuksen viimeinen maksu on suoritettu:

Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein
Lübeck (Schleswig-Holsteinin osavaltion
vakuutuslaitos)

jos kuitenkin viimeinen maksu on suoritettu

liittovaltion rautateiden vakuutuslaitokselle
(Bundesbahn-Versicherungsanstalt):

Bundesbahn-Versicherungsanstalt Frankfurt a.M.
(Liittovaltion rautateiden vakuutuslaitos)

merimieskassalle (Seekasse) tai maksuja on suoritettu Saksan lainsäädännön mukaan vähintään 60 päivältä merenkulun palveluksessa työskentelyn perusteella:

Seekasse, Hamburg (merimieskassa)

- ii) jos toimihenkilöiden eläkevakuutuksen viimeinen maksu on suoritettu ja ellei merimieskassalle (Seekasse) ole maksua suoritettu:

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte
Berlin (toimihenkilöiden vakuutuslaitos)

jos yksikin maksu on suoritettu merimieskassalle (Seekasse) (työntekijäin tai toimihenkilöiden eläkevakuutus):

Seekasse, Hamburg (merimieskassa)

- iii) jos Saksan lainsäädännön mukainen kaivostyöntekijöiden vakuutuksen viimeinen maksu on suoritettu tai kaivosmiehen alentuneen työkyvyn vuoksi kaivosmiehen eläkkeen odotusaika Saksan lainsäädännön mukaan on täyttynyt tai katsotaan täyttyneeksi:

Bundesknappschaft, Bochum (kaivostyöntekijäin liitto)

- iv) jos Saksan eläkevakuutukseen ei ole suoritettu maksua, ensimmäinen vakuutuselin, jonka puoleen on käännytty.
- (2) Keskinäisessä tietoliikenteessä ja hakemusten käsittelyssä vakuutuselimet käyttävät sovittuja lomakkeita.
- (3) Suomen asianomaiset vakuutuselimet ilmoittavat, niin pian kuin Suomessa vireillä olevassa eläkemenettelyssä ilmenee saksalaisia vakuutuskausia, sovitulla tavalla viipymättä hakemuksentekopäivän sekä tiedossaan olevat hakemuksen käsittelyn kannalta oikeudellisesti merkitykselliset seikat, mahdolliset korvausvaatimukset mukaan luettuina. Lisäksi ne lähettävät tarvittaessa hakijan selostuksen työskentelyistään ja toimistaan Saksan alueella tai kolmansissa valtioissa oheistaen todisteet tai niiden oikeiksi todistetut jäljennökset. Lisäksi lähetetään muut tarvittavat asiapaperit.
- (4) Saksalainen vakuutuselin ilmoittaa Eläketurvakeskukselle (ETK) ja Kansaneläkelaitokselle (KELA), jos eläkemenettelyssä ilmenee suomalaisia oleskelu-, asuin-, työskentely- tai vakuutuskausia. Saksalainen vakuutuselin lähettää hakijalle suomalaiset kaavakkeet suomalaisten eläkkeiden hakemista varten kehottaen palauttamaan ne täytettyinä sekä mahdollisine todisteliitteineen. Saksalainen vakuutuselin lähettää kaavakkeet mahdollisine liitteineen viipymättä suomalaisille vakuutuselimille.
- (5) Asiakirjojen toimittaminen hakijoiden tai heidän perheenjäsentensä persoonasta ei ole tarpeen, jos tiedot ovat 1 kappaleen mukaisen asianomaisen vakuutuselimen vahvistamat.
- (6) Vakuutuskaudet ilmoitetaan sitovasti sovitulla tavalla vain toisen sopimusvaltion asianomaisen vakuutuselimen vaatimuksesta.
- Vakuutuskaudet, jotka on täytetty Suomessa maanpinnan alaisissa kaivosalan yrityksissä, on erityisesti merkittävä.
- (7) Jos Saksan eläkevakuutuksesta haetaan eläkettä omasta vakuutuksesta, asianomainen suomalainen vakuutuselin ilmoittaa hakijan vakuutuskaudet Suomessa. Jos Saksan eläkevakuutuksesta haetaan lesken- ja/tai orvoneläkettä, asianomainen suomalainen vakuutuselin ilmoittaa edesmenneen vakuutetun vakuutuskaudet Suomessa.

- (8) Sopimusvaltion lainsäädännön mukaan hankitut lääketieteellisten ja lääketieteellisteknisten tutkimusten lääkärinlausunnot ja tulokset annetaan jäljennöksinä tai alkuperäisinä maksutta toisen valtion vakuutuselimelle tiedoksi, mikäli ne koskevat hakijan alentunutta työkykyä.
- (9) Jos vakuutuselin, joka ei sijaitse asuinmaassa, pitää tarpeellisenä saada lääkäriltä etuuteen oikeutettua koskevan lisälausunnon, asuinmaan vakuutuselin suorittaa tämän lausuntoa vaativan vakuutuselimen kustannuksella ja hankituttaa lausunnon.

Vastaavaa sovelletaan myös siinä tapauksessa, että asuinvaltion vakuutuselimessä ei ole vireillä eläke-menettelyä.

4 artikla

Päätösten tiedoksianto ja ilmoitus

- (1) Päätökset voimaansaatetuista etuusoikeuksista toimitetaan tavallisesti sosiaaliturvasopimuksen 32 artiklan 3 lauseen mukaisesti välittömästi toisen sopimusvaltion alueella oleskeleville etuuteen oikeutetuille tiedoksi.
- (2) Asianomaiset vakuutuselimet ilmoittavat toisilleen sosiaaliturvasopimuksen mukaisten etuusmenettelyjen päättymisestä.

Ilmoitus on annettava seuraavista seikoista:

a) jos hakemus hylätään

1. hylätyn etuuden laatu
2. hylkäämisen peruste

b) jos etuus myönnetään

1. myönnetyn etuuden laatu
2. etuuden alkaminen
3. Saksan eläke-etuuden määrä
4. sisältääkö eläke Saksan lain mukaisen lisämaksuajan tai Suomen lain mukaisen vastaavan ajan

- (3) Lisäksi asianomainen suomalainen vakuutuselin vahvistaa pyynnöstä, mistä ajankohdasta lukien ja keitä lapsia koskien on oikeus lapsilisään.

5 artiklaSelonteko eläkemenettelyn ulkopuolella

Mikäli Saksan lain mukaan eläkemenettelyn ulkopuolella on tarpeen ottaa huomioon vakuutuskaudet Suomessa, Eläketurvakeskus (ETK) ilmoittaa Suomen lain-säädännön mukaan hyväksilaskettavat vakuutuskaudet pyynnön esittäneelle vakuutuselimelle.

Vastaavasti sovelletaan 3 artiklan 6 kappaletta.

Saksalainen vakuutuselin esittää vakuutetun/hakijan suostumusilmoituksen.

6 artiklaTiedotus

Tämän sopimuksen 3 artiklan 1 kappaleen mukaiset sopimusvaltioiden asianomaiset vakuutuselimet tiedottavat toisilleen kaikista etuuden myöntämisen kannalta merkityksellisistä seikoista.

Tämä kattaa erityisesti seuraavat seikat, sikäli kuin ne tulevat asianomaisen vakuutuselimen tietoon:

- eläkkeen myöntäminen tai raukeaminen -
- työskentelyn aloittaminen tai itsenäisen ansiotoimen suorittaminen -
- etuuteen oikeutetun henkilön tai etuuden hakemiseen oikeutetun lapsen (orvon) kuolema -
- lesken uudelleenavioituminen -
- muuttaminen asumaan toiseen valtioon -
- osoitteen muuttuminen -
- siirtyminen toisen valtion kansalaisuuteen -
- lapsen poistuminen lesken huollosta -
- ilmoitus lapsen adoptoinnista -
- muutokset eläkkeen määrässä muista kuin indeksi- tai vastaaviin korotuksiin perustuvista syistä -.

7 artiklaLääkärintarkastus

- (1) Niiden etuuksien oikeutettujen lääkärintarkastus, jotka asuvat sopimusvaltion alueella ja saavat etuuksia toisen sopimusvaltion lainsäädännön mukaan, suoritetaan suomalaisen vakuutuselimen pyynnöstä tämän sopimuksen 3 artiklan 1 kappaleen mukaisen asianomaisen saksalaisen vakuutuselimen välityksellä, saksalaisen vakuutuselimen pyynnöstä Eläketurvakeskuksen (ETK) välityksellä.
- (2) Vakuutuselimet lähettävät toisilleen niinikään tuloksia lääkärintarkastuksista, joita ne suorittavat etuuksien saajille työkyvyttömyyden vuoksi.
- (3) Vastaavasti sovelletaan 3 artiklan 8 kappaletta ja 9 kappaleen 1 alakappaletta.

8 artiklaKustannusten korvaaminen

Jos on kyse sosiaaliturvasopimuksen 29 artiklan 2 kappaleen mukaan korvattavista kustannuksista, vakuutuselin, jolle pyyntö on esitetty, vahvistaa toteennäytetyt kustannukset lainsäädäntönsä mukaan ja maksaa ne korvaukseen oikeutetulle sekä lähettää pyynnön esittäneelle vakuutuselimelle korvauksen saamista varten selostuksen yksittäistapauksessa etukäteen maksamistaan kustannuksista.

9 artiklaVoimaantulo

Tätä sopimusta on sovellettava sosiaaliturvasopimuksen voimaantulopäivästä lukien.

Tätä sopimusta voidaan milloin tahansa täydentää tai muuttaa.

Lyypekissä, 5. kesäkuuta 1980